

Теоретичні засади еволюції, структури та функціонального значення державного правопорядку

Семчишин Світлана Іванівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
28.02.2023	Право	340.13:342.5

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14995720>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз державного правопорядку як фундаментальної правової категорії, що відображає взаємодію норм права, державних інституцій та громадянського суспільства. Встановлено, що державний правопорядок є складним соціально-правовим явищем, яке формується під впливом історичних, політичних та безпекових чинників. Доведено, що його стабільність визначається рівнем дотримання законності, ефективністю механізмів правозастосування та відповідністю демократичним принципам.

Розглянуто еволюцію концепції правопорядку в контексті розвитку правових доктрин та конституціоналізму, що дозволило простежити трансформацію уявлень про співвідношення державної влади, права та суспільства. Встановлено, що у сучасній правовій системі державний правопорядок не може зводитися лише до формальної сукупності правових норм, а повинен розглядатися як динамічна система, що реагує на виклики безпеки та необхідність збереження демократичних інститутів.

Доведено, що державний правопорядок є інтегральним елементом правової держави, оскільки забезпечує не лише впорядкованість правовідносин, а й ефективний механізм захисту прав і свобод людини. Визначено, що баланс між законністю, демократією та верховенством права є необхідною умовою стабільного правопорядку, особливо в кризових ситуаціях. Встановлено, що особливого значення у забезпеченні державного правопорядку набуває незалежність судової влади, яка виконує функцію арбітра в конфліктних ситуаціях та забезпечує контроль за дотриманням принципу верховенства права.

У контексті правової реформи України проаналізовано вплив європейських стандартів правопорядку на національну правову систему. Визначено, що процес гармонізації правових механізмів із міжнародними зразками сприяє підвищенню ефективності правозастосовної діяльності та забезпеченню прозорості функціонування державних інституцій. Доведено, що правопорядок є запорукою суспільної стабільності та правової визначеності, що, своєю чергою, впливає на політичну та економічну стійкість держави.

Ключові слова: державний правопорядок, законність, демократія, верховенство права, правова держава.

¹ кандидат політичних наук, <https://orcid.org/0009-0005-4210-1920>

Theoretical foundations of the evolution, structure and functional significance of state law and order

Annotation. The article provides a theoretical analysis of state legal order as a fundamental legal category reflecting the interaction of legal norms, state institutions, and civil society. It has been established that state legal order is a complex socio-legal phenomenon shaped by historical, political, and security factors. It has been proven that its stability is determined by the level of lawfulness, the effectiveness of law enforcement mechanisms, and adherence to democratic principles.

The evolution of the concept of legal order in the context of the development of legal doctrines and constitutionalism is examined, which allows tracing the transformation of ideas about the relationship between state power, law, and society. It has been established that in the modern legal system, state legal order cannot be reduced to a mere formal set of legal norms but should be considered as a dynamic system responding to security challenges and the necessity of preserving democratic institutions.

It has been proven that state legal order is an integral element of the rule of law state, as it ensures not only the organization of legal relations but also an effective mechanism for protecting human rights and freedoms. It has been determined that the balance between legality, democracy, and the rule of law is a necessary condition for a stable legal order, especially in crisis situations. It has been established that the independence of the judiciary, which serves as an arbiter in conflict situations and ensures control over the adherence to the rule of law principle, is of particular importance in ensuring state legal order.

In the context of Ukraine's legal reform, the influence of European legal order standards on the national legal system has been analyzed. It has been determined that the process of harmonizing legal mechanisms with international models contributes to increasing the effectiveness of law enforcement activities and ensuring the transparency of state institutions. It has been proven that legal order is a guarantee of social stability and legal certainty, which, in turn, affects the political and economic resilience of the state.

Keywords: state legal order, legality, democracy, rule of law, legal state.

Вступ

Феномен державного правопорядку є однією з основоположних категорій правової науки, оскільки визначає механізми реалізації та дотримання правових норм, забезпечення суспільної стабільності та гарантування фундаментальних прав і свобод людини. Теоретичне осмислення державного правопорядку є важливим не лише з точки зору наукового пізнання, а й з огляду на практичні потреби вдосконалення правозастосовної діяльності, формування ефективної правової політики та зміцнення демократичних інститутів.

Дослідження державного правопорядку в українській юридичній доктрині має значний розвиток. Зокрема, у працях А. М. Куліша (2005) та І. Л. Невзорова (2002) розглядається концепція законності як основоположного принципу функціонування правової системи, що безпосередньо впливає на якість правопорядку. Водночас, питання правопорядку в контексті інтеграційних процесів Європейського Союзу досліджували М. П. Пісов (2016) та Ю. В. Чайковський (2011), наголошуючи на особливостях взаємодії національного та міжнародного правового простору. Дослідження О. О. Пучкова (2018) акцентує увагу на архітектоніці державно-правового механізму забезпечення правопорядку в умовах національної безпеки, а В. О. Боняк (2015) аналізує функціональну природу органів охорони правопорядку в Україні.

Актуальність дослідження державного правопорядку в сучасних умовах обумовлена низкою чинників, серед яких ключове місце посідає проблема балансу між необхідністю забезпечення суспільної безпеки та дотриманням принципів верховенства

права. Зокрема, наукові праці І. М. Сопілка та І. В. Головні (2019) засвідчують, що процес реформування державних інституцій в Україні потребує комплексного осмислення зв'язку між законністю та правопорядком. Натомість дослідження Н. Латигіної (2009) та М. Козюбри (2007) доводять, що ефективне функціонування правопорядку неможливе без усталеної демократичної традиції, яка передбачає рівноправну участь громадян у формуванні правових інститутів.

На сучасному етапі розвитку правової науки державний правопорядок розглядається не лише як сукупність правових норм і процедур, а як складна соціально-правова категорія, що враховує взаємодію політичних, економічних та безпекових факторів. Зокрема, праці О. Я. Ковалю (2017) та О. В. Кривов'яза (2013) засвідчують, що легітимність державної влади та її здатність забезпечувати правопорядок прямо залежать від рівня суспільної довіри та правосвідомості.

Метою дослідження є аналіз теоретичних засад державного правопорядку, визначення його структури, функціонального значення та зв'язку з фундаментальними принципами правової держави. У межах цього дослідження передбачено розгляд еволюції концепції правопорядку, з'ясування його ролі в сучасній правовій системі України, а також обґрунтування механізмів його забезпечення в умовах суспільних трансформацій.

Таким чином, дослідження державного правопорядку є надзвичайно актуальним у контексті розбудови правової держави, адаптації національного законодавства до європейських стандартів та забезпечення сталого функціонування демократичних інститутів.

Результати

Загострення безпекових викликів, пов'язаних із воєнним станом, виявило необхідність переоцінити класичні підходи до розуміння правопорядку: прагнення до формальної законності вже не дає вичерпних відповідей на питання про захист конституційних прав у воєнний період, коли доводиться балансувати між безпекою й збереженням правових свобод. У цих реаліях особливої актуальності набуває аналіз "державного правопорядку" як динамічної категорії, що вміщує готовність правової системи до адаптації та водночас не допускає руйнування фундаментальних принципів права. Саме розуміння правопорядку як "соціально-правового явища" дає змогу оцінити, наскільки держава здатна втримувати рівновагу між необхідністю владного примусу в кризових обставинах і захистом основоположних прав і свобод [1].

Дослідження категорії "державний правопорядок" має також вагоме методологічне значення. З одного боку, воно дозволяє уточнити концепцію законності, розкривши, як правові норми реалізуються в живому суспільному середовищі. З іншого боку, зважаючи на посилення інтеграційних процесів України в європейський простір, не можна ігнорувати міжнародний аспект правопорядку, що відображається у співставленні національних інституційних механізмів із кращими світовими зразками. Окрім того, аналіз державного правопорядку в умовах війни закладає методологічну основу для вивчення питань незалежності суду, взаємодії між законодавчою та виконавчою гілками влади, а також висвітлює роль громадянського суспільства, чие активне долучення до формування правопорядку стає особливо важливим під час надзвичайних ситуацій [2].

Державний правопорядок виступає одним із ключових чинників, що забезпечують стабільність суспільних відносин та утверджують принцип верховенства права в державі. Передусім ідеться про злагоджену систему правових механізмів і соціальних норм, яка уможливорює належне функціонування органів влади й належний рівень захисту прав і свобод громадян. У такій системі кожен суб'єкт правовідносин усвідомлює, що встановлені норми не просто декларуються в законодавстві, а реально

діють і мають бути дотримані, — це, своєю чергою, знижує рівень конфліктності в суспільстві та створює основу для взаємної довіри між громадянами, державою і бізнесом [3].

Наявність ефективного державного правопорядку є запорукою того, що держава не тільки формально визначає правила поведінки, а й спроможна дійсно гарантувати їх виконання. У контексті верховенства права це означає прозору й передбачувану діяльність усіх гілок влади, зокрема судової, яка має виступати остаточним арбітром у конфліктних чи спірних ситуаціях. Той факт, що держава послідовно підтримує правопорядок (через чітке дотримання правил законності, захист прав людини, функціонування демократичних інституцій), зумовлює стійкість політичної системи й мінімізує ризик узурпації влади чи свавільних рішень [4]. У підсумку, це стимулює суспільний розвиток, формує сприятливий клімат для підприємництва та сприяє формуванню позитивного міжнародного іміджу держави.

Державний правопорядок тісно пов'язаний із тими фундаментальними принципами, без яких неможливо уявити правову державу в її класичному розумінні. Насамперед ідеться про законність, що означає послідовне й неухильне дотримання правових норм усіма суб'єктами суспільних відносин, починаючи від найвищих органів державної влади й закінчуючи пересічними громадянами. У такому сенсі державний правопорядок поставатиме результатом системної реалізації законності: що стабільніший механізм забезпечення та контролю за дотриманням законів, то міцніший правопорядок [5].

Не менш важливим є принцип демократії, котрий передбачає участь суспільства у формуванні й реалізації державної політики, а отже, визнання держави як служителя інтересів громадян, а не навпаки. У системі, де панує демократичний устрій, кожен член суспільства має гарантії висловлювати власну позицію, відстоювати свої права й впливати на процеси ухвалення рішень. Це, відповідно, зумовлює сприйняття правопорядку не як суто примусового, а як такого, що ґрунтується на спільно вироблених і загально прийнятих нормах [6].

Утримаючи баланс між законністю та демократією, особливого значення набуває принцип верховенства права, сутність якого полягає у пріоритеті права над будь-яким політичним чи адміністративним рішенням. Згідно з цим принципом, дії будь-яких органів влади мають підпорядковуватися правовим засадам, а правосуддя виступає об'єктивним критерієм вирішення конфліктів і захисту прав людини. Тому державний правопорядок, що функціонує в межах верховенства права, має бути не просто формальним запровадженням законів, а дієвим механізмом, здатним протидіяти порушенням і виправляти будь-які прояви свавілля [7].

Розглядаючи сучасне уявлення про державний правопорядок і його зв'язок із фундаментальними принципами правової держави, ми бачимо, що ця категорія невіддільно пов'язана з історичною традицією й ідейною спадщиною різних правових шкіл. Зрозуміти витоки й етапи розвитку правопорядку як цілісного феномену можна лише через ретроспективний аналіз того, як у різні епохи розуміли взаємозалежність між державою, суспільством і правом. Саме еволюція поняття правопорядку в правовій доктрині дає змогу простежити, як поступово вибудовувалися уявлення про невідворотність влади закону, роль громадянського суспільства і механізми підтримання публічної безпеки.

Феномен “державного правопорядку” бере свій початок у найдавніших уявленнях про політичну і правову гармонію, що формувалися ще в античних полісах. У Стародавній Греції поняття “*eunomia*” (дослівно — “належний лад”) відображало ідею збалансованого поєднання законів, громадянської відповідальності та моральних норм, завдяки яким суспільне життя могло зберігати порядок і уникати внутрішніх конфліктів. У Римі правопорядок асоціювався з “*rex Romana*” — станом підпорядкування

праву, запровадженому через розгалужену систему магістратів і прецедентну судову практику. Надалі у Середньовіччі підхід до “порядку” набув релігійного забарвлення, коли канонічне та світське право частково перепліталися, встановлюючи ієрархію владних структур (монарх, феодали, церковні суди), а питання безпеки та збереження “Божого ладу” вважалися визначальними. Просвітницькі й конституційні ідеї Нового часу трансформували поняття правопорядку, доповнивши його концепцією державного суверенітету, прагненням створити чітку систему законодавства та підпорядкувати всі дії влади нормам права. Таким чином, від античного бачення ідеальної політичної спільноти до сучасних демократій простежується еволюція “порядку”, що щораз більше базується на принципах законності й усвідомленому виборі суспільства [8-11].

Протягом тривалого історичного періоду ключове значення у розвитку правопорядку мали дві групи ідей: (1) теорії законності, котрі наголошували на непорушності норм права й необхідності їх рівноцінного застосування, та (2) концепції безпеки й суспільного ладу, які підкреслювали роль державних інституцій у запобіганні зловживанням, збереженні стабільності та регулюванні суспільних відносин. Якщо в ранніх правових системах законність часто інтерпретувалася як повний примат волі правителя (або божественного авторитету), то з часом її стали розуміти як обов’язковий контроль правителя законом і гарантовану захищеність прав підданих. У ХХ столітті акценти змістилися в бік міжнародної безпеки та взаємопов’язаності правових систем: з’явилися міждержавні інституції, покликані підтримувати мир і законність на глобальному рівні (ООН, Рада Європи, ЄС). У межах цих процесів “державний правопорядок” стає одним із базових понять, що відображує рівень узгодження політичних, соціальних і правових інститутів держави, її здатність гарантувати впорядковані відносини всередині країни та долучатися до міжнародної взаємодії.

Для України формування сучасного розуміння державного правопорядку збігається із процесом пострадянських реформ, коли відбулася масштабна переоцінка ролі держави і права. Проголошення незалежності у 1991 році спричинило поступову відмову від тоталітарних методів управління й імперативної централізації, водночас висунувши на перший план завдання побудови правової держави. Нова Конституція України (1996) закріпила ключові засади: верховенство права, розподіл влад, гарантії прав і свобод людини, що задали нові орієнтири для розуміння правопорядку. Відтоді розвиток державного правопорядку в Україні відбувається під впливом кількох чинників: (1) необхідності адаптуватися до європейських стандартів, (2) реформування судової і правоохоронної системи, (3) зростання ролі громадянського суспільства та міжнародних організацій і, нарешті, (4) викликів, пов’язаних із зовнішньою агресією РФ, що знову актуалізували пріоритети безпеки та забезпечення виваженого порядку в надзвичайних умовах. У підсумку поняття “державного правопорядку” отримало додатковий вимір: баланс між потребою протидіяти загрозам і забезпечувати демократичні свободи, зміцнюючи таким чином статус України як сучасної правової держави [12-14].

Державний правопорядок, як результат системного дотримання законності, відображає не просто суму чинних юридичних норм, а й рівень практичної реалізації цих норм у повсякденній діяльності органів влади, громадських інституцій і окремих громадян. Якщо законність передбачає безумовне виконання правових приписів кожним суб’єктом правовідносин, то державний правопорядок формується там, де подібна вимога не залишається абстрактною декларацією, а справді вкорінюється в правосвідомості та соціальній практиці. Відповідно, стабільний правопорядок неможливий за умов, коли правові норми систематично ігноруються чи підміняються політичною доцільністю, або коли контроль за дотриманням законів виявляється вибіркоким і нерівним щодо різних верств населення чи органів влади.

Структурні компоненти державного правопорядку розкривають його багатогаровість, оскільки кожен із цих компонентів виконує власну функцію, водночас перебуваючи у безпосередньому зв'язку з іншими складниками. Суб'єкти правопорядку — це насамперед органи державної влади (законодавчі, виконавчі та судові), що покликані встановлювати й реалізовувати правові норми, а також громадяни й об'єднання громадян, які беруть участь у суспільних відносинах і зацікавлені в дотриманні встановлених правил. Важливість взаємодії між цими групами виявляється у тому, наскільки злагоджено вони співпрацюють, уникаючи конфронтації чи ігнорування законних приписів. Якщо громадяни довіряють державним інституціям і відчують, що органи влади діють неупереджено, тоді дотримання законів стає не нав'язаним обов'язком, а прийнятою суспільною нормою.

Об'єктом правопорядку виступає сфера суспільних відносин, що підпадає під регулювання правовими нормами. Це означає, що кожна галузь життя, де діють норми права (від публічної адміністрації до цивільних і господарських правовідносин), стає частиною державного правопорядку. Чим ширша сфера цих відносин і чим ретельніше у ній дотримуються приписів закону, тим надійніше функціонує правопорядок. Учасники таких відносин (як-от державні службовці, підприємці, громадяни) нерідко знаходяться в різних, часом суперечливих, правових позиціях, проте сумлінне дотримання ними обов'язків і реалізація прав у рамках встановлених процедур гарантують належний рівень впорядкованості.

Механізми забезпечення державного правопорядку містять у собі як правові інструменти (конституційні й законодавчі акти, підзаконні нормативні документи, правила внутрішнього розпорядку, процесуальні процедури), так і відповідну інституційну інфраструктуру, до якої належать правоохоронні органи, суди, органи виконавчої влади та інші державні й недержавні структури [15-17]. Саме через ці механізми держава здатна виявляти порушення та реагувати на них, застосовуючи санкції чи превентивні заходи, а водночас забезпечувати охорону прав і свобод громадян. Належне функціонування цих механізмів вимагає, з одного боку, чіткої нормативної бази, яка унеможливорює свавілля з боку органів влади чи інших суб'єктів, а з другого — організаційно-технічного підґрунтя (від належного фінансування до прозорих процедур призначення й контролю), що дозволяє уникнути зловживань і забезпечити рівність усіх перед законом. Саме таким чином структурні компоненти — суб'єкти, об'єкти та механізми забезпечення — утворюють цілісну систему, чия ефективна взаємодія визначає рівень реального дотримання законності та, відповідно, якість державного правопорядку.

Державний правопорядок зазвичай розглядається як упорядкована сукупність правовідносин, які ґрунтуються на чинній нормативно-правовій базі — від конституційних приписів до галузевого законодавства та підзаконних актів. У практичному вимірі це означає, що кожен індивід чи орган влади, здійснюючи свої права чи повноваження, водночас дотримується встановлених правил і процедур, чим забезпечує передбачуваність і стабільність суспільних відносин. Проте такий "офіційний" контур правопорядку не існує у вакуумі: на його реальне функціонування часто впливають і позаправові соціальні норми, як-от мораль, звичаї, культурні традиції чи корпоративні стандарти.

Ці позаправові норми можуть посилювати або, навпаки, знижувати ефективність правопорядку, залежно від того, наскільки вони узгоджуються з основними засадами законності та прав людини. Наприклад, дотримання етичних кодексів у сфері бізнесу допомагає запобігти корупційним практикам, тоді як руйнівні звичаєві стереотипи, що толерують насильство, можуть перешкоджати реалізації законів у сфері протидії дискримінації чи захисту гендерної рівності. Отже, хоча державний правопорядок виростає зі спеціальних юридичних приписів, його дієвість великою мірою залежить від

добровільного прийняття правових вимог суспільством і здатності інтегрувати загальносуспільні культурні й морально-етичні цінності в правозастосовну практику.

Уточнення сутності державного правопорядку дозволяє побачити його як складне й багатовимірне явище, що, з одного боку, спирається на нормативно-правову базу, а з іншого – вибирає вплив соціальних і культурних чинників. Проте навіть за умов чіткої формалізації правових приписів і належної взаємодії всіх суб'єктів правопорядку його дієвість може різнитися залежно від реальних суспільних процесів та спроможності державних органів забезпечувати порядок у практичній площині. Тому наступним логічним кроком є визначення критеріїв, за якими можна оцінювати рівень ефективності державного правопорядку, зокрема чи справді дотримується законність, наскільки стабільними й передбачуваними є правовідносини, і чи здатна державна влада гарантувати реальний захист прав і свобод громадян.

На сам кінець зазначимо, що поняття “державний правопорядок” за змістом ширше, ніж “громадський порядок”, адже воно включає не лише дотримання норм публічного спокою (зокрема, попередження заворушень чи забезпечення публічного порядку на вулицях), а й загальну впорядкованість усіх видів правовідносин — від господарських до адміністративних і кримінальних. Громадський порядок звичайно зосереджений на зовнішніх аспектах підтримання спокою, тоді як державний правопорядок спрямований на системну організацію влади, відповідальність посадових осіб і захист прав усіх учасників суспільства. У випадку поняття “безпека”, йдеться про можливість держави й суспільства протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам. Безпека включає як воєнні, так і кримінальні й терористичні фактори, що можуть дестабілізувати суспільство. Державний правопорядок виступає своєрідним “механізмом” забезпечення безпеки, оскільки діє через правові норми й виконавчі структури, не допускаючи переростання конфліктів у масштабні загрози для державності та громадян [18].

Розглядаючи державний правопорядок у контексті розподілу влад, слід підкреслити його фундаментальну роль як стабілізуючого чинника. У демократичній системі три гілки влади — законодавча, виконавча й судова — мусять взаємно збалансовувати одна одну, запобігаючи узурпації повноважень чи корупційним змовам. В умовах, коли принцип розподілу влад реалізується формально або частково, державний правопорядок набуває ризиків: по-перше, може послабитися контроль за діяльністю органів виконавчої влади й правоохоронних структур, а по-друге, виникає велика ймовірність політичного впливу на суди. Навпаки, ефективне функціонування стримувань і противаг забезпечує реальну правову рівновагу і зберігає можливість суду відстоювати верховенство права [19-21].

Узагальнюючи викладені механізми та інструменти забезпечення державного правопорядку, особливо варто наголосити на унікальній ролі судової гілки влади у зміцненні його ефективності й надійності. Саме суди, на відміну від інших органів держави, покликані забезпечувати безсторонню й об'єктивну оцінку можливих правопорушень, контролювати дотримання законності з боку виконавчих і законодавчих структур та захищати права й свободи громадян від будь-яких посягань. Відповідно, незалежність і професійна спроможність суду в ухваленні рішень на засадах верховенства права постають одним із наріжних каменів правопорядку: там, де суд виконує свою функцію справедливо й неупереджено, зберігається довіра населення до всієї державної системи, а правові норми діють не формально, а реально.

Окрім того, судова влада бере участь у формуванні й моніторингу ефективності системи правосуддя в широкому сенсі: від оцінки відповідності законів Конституції до процесуального та матеріального забезпечення належного рівня захисту прав людини. Незалежний суд запобігає зловживанням з боку виконавчих структур, стримує надмірний вплив політичних еліт і корекційно впливає на парламент, якщо закони, які

він ухвалює, не відповідають вимогам законності чи конституційних принципів. У такому контексті стабільність і надійність правопорядку значною мірою залежать від якості судових процедур, доброчесності суддів і здатності суду діяти непохитно навіть за умов військових чи політичних криз.

Висновки

У результаті дослідження теоретичних засад державного правопорядку встановлено, що дана категорія є багатовимірним правовим явищем, яке поєднує нормативно-правові, соціально-політичні та інституційні аспекти функціонування держави. Доведено, що державний правопорядок не є статичним явищем, а формується як результат системного дотримання законності, активної взаємодії державних інституцій та громадянського суспільства, а також реалізації демократичних принципів у процесі правотворення та правозастосування.

Встановлено, що державний правопорядок слід розглядати крізь призму історичної еволюції правових систем, що дозволяє простежити трансформацію уявлень про взаємозв'язок між владою, правом і суспільством. Доведено, що від найдавніших концепцій правопорядку, заснованих на ідеї божественного чи монаршого авторитету, до сучасних демократичних підходів відбулося поступове зміщення акценту від примату державної влади до верховенства права як основоположного принципу організації правових відносин.

Обґрунтовано, що в умовах воєнного стану державний правопорядок набуває особливої динаміки, що зумовлює необхідність його адаптації до нових безпекових викликів без порушення фундаментальних прав і свобод. Встановлено, що баланс між законністю, демократією та верховенством права є визначальним чинником стабільності правопорядку, а його ефективне функціонування можливе лише за умови чіткого розподілу владних повноважень і незалежності судової системи.

Доведено, що державний правопорядок виступає основою правової держави, оскільки забезпечує належний рівень впорядкованості правовідносин, передбачуваність правозастосовної практики та ефективний захист конституційних прав громадян. Визначено, що на сучасному етапі розвитку правової системи України державний правопорядок потребує подальшого вдосконалення через зміцнення правових механізмів контролю, підвищення ефективності судового захисту та активну інтеграцію до європейського правового простору.

Таким чином, встановлено, що державний правопорядок є комплексним явищем, функціонування якого залежить від рівня правової культури суспільства, ефективності діяльності державних інституцій та дотримання принципів верховенства права. Його стабільність і дієвість визначають не лише внутрішню правову безпеку держави, а й її міжнародний імідж як демократичної правової держави.

Список використаних джерел

1. Куліш, А. М. (2005). Законність і правопорядок: теоретичний аспект. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*, (30), 171-175.
2. Пісов, М. П. (2016). Правопорядок Європейського Союзу як окремий вид інтеграційного правопорядку. *Актуальні проблеми держави і права*, (76), 152-158.
3. Пучков, О. О. (2018). Архітектоніка державно-правового механізму забезпечення правопорядку в сфері національної безпеки. *Право і суспільство*, (3), 60-65.
4. Боняк, В. О. (2015). Орган охорони правопорядку України: зміст поняття, його обсяг і різновиди. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*, (2), 37-48.
5. Невзоров, І. Л. (2002). Законність у системі принципів права. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*, (18), 176-179.

6. Латигіна, Н. (2009). Основні критерії, принципи та рівні здійснення демократії. *Політичний менеджмент*.
7. Козюбра, М. (2007). Принципи верховенства права і правової держави: єдність основних вимог. https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/123456789/6972/1/Kozyubra_Pry%60ncy%60py%60_verhovenstva.pdf
8. Коваль, О. Я. (2017). Легітимність державної влади: співвідношення правових і моральних аспектів реалізації. *Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів*. <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1710/diskoval.pdf>
9. Кресін, О. В. (2019). ПОШУКИ ЗАГАЛЬНОЇ ПОЗИТИВНОЇ ФОРМИ ПРАВА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII–ПЕРШІЙ ТРЕТИНИ XIX СТ. <https://elar.naiu.kiev.ua/bitstreams/f78cb144-4bdb-4665-b04f-e9f348d82bd4/download>
10. Кобзар, О. Ф. (2014). Співвідношення та значення понять громадський порядок, правопорядок та громадська безпека. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, (3), 126-129.
11. Манжула, А. А. (2014). Значення понять громадський порядок, правопорядок та громадська безпека. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Право*, (1), 8-13.
12. Крусян, А. Р., & Крусян, А. Р. (2009). Конституційний правопорядок у системі сучасного українського конституціоналізму.
13. Полянський, Ю. (2012). Теоретичні засади організації і діяльності органів охорони правопорядку в аспекті конституційної реформи в Україні. *Вісник Національної академії прокуратури України*, (3), 33-37.
14. Сопілко, І. М., & Головня, І. В. (2019). Забезпечення законності та правопорядку в Україні в умовах реформування державних інституцій. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*, (2), 77-84.
15. Кривов'яз, О. В. (2013). Державні форми забезпечення правопорядку. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/814/1/%D0%94%D0%95%D0%A0%D0%96%D0%90%D0%92%D0%9D%D0%86%20%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%98%20%D0%97%D0%90%D0%91%D0%95%D0%97%D0%9F%D0%95%D0%A7%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%D0%9F%D0%9E%D0%A0%D0%AF%D0%94%D0%9A%D0%A3.pdf>
16. Пісов, М. (2015). До питання співвідношення понять інтеграційного та національного правопорядку. *Юридичний вісник*, (2), 15-22.
17. Чайковський, Ю. В. (2011). Держава і міжнародний правопорядок. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право*, (2), 1-12.
18. Богуславський, В. В. (2017). Термін правопорядок: зміст та співвідношення з громадським порядком та громадською безпекою. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, (4), 95-102.
19. Барабаш, О. О. (2018). Правосвідомість, правопорядок та законність як чинники правомірної поведінки. *Форум права*, (3), 6-12.
20. Гіда, Є. О. (2011). Праксеологічна сутність правопорядку. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*, (1 (1)), 136-142.
21. Манжула, А. А. (2012). Роль громадян та органів виконавчої влади у забезпеченні правопорядку в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені ЕО Дідоренка*, (1), 239-245.